

Jämsän seurakunnan Ympäristökasvatussuunnitelma

Ympäristökasvatussuunnitelma

Johdanto

Ilmastonmuutos on tämän päivän todellisuutta. Eniten sen vaikutukset näkyvät maailman köyhimmän väestön elinolosuhteissa. Heitä koettelevat erilaiset luonnonkatastrofit, maanjäristykset, kuivuus ja tulvat. Näiden seurauksena infrastruktuurit tuhoutuvat, viljasadot epäonnistuvat ja nämä taas aiheuttavat nälänhätää ja pakolaisuutta.

Myöskään meillä Suomessa ei ole välttytty ilmastonmuutoksen seurauksista. Ilmasto lämpenee nopeaa vauhtia ja aiheuttaa muutoksia eläinten, eliöiden ja kasvien elinolosuhteissa. Niiden luontaiset elinalueet kapenevat voimakkaasti ja osa eläimistä siirtyy aiemmilta elinalueiltaan pois tai katoaa kokonaan. Viime vuosina on herätty pohtimaan, miten voisimme hoitaa runsaita metsävarantojamme ilmaston näkökulmasta kestävästi. Soiden vaikutus hiilitaseeseen on myös merkittävä.

Ilmastonmuutoksen korjaaminen ei käy sormia napsauttamalla, mutta jokainen pienikin teko vie asiaa oikeaan ja parempaan suuntaan. Jokainen ihminen voi vaikuttaa ilmastonmuutoksen eteneamiseen pohtimalla ja muuttamalla omia elintapojaan ja kulutustottumuksiaan.

Jämsän seurakunnassa ympäristöasiat koetaan tärkeiksi ja siksi seurakuntaan perustettiin ympäristötyöryhmä, jonka tehtäväksi tuli valmistella seurakunnalle Ympäristödiplomi -hakemus. Tämä ympäristökasvatussuunnitelma on siis osa suurempaa kokonaisuutta ja siinä on määritelty, millaisia ympäristökasvatuksen toimenpiteitä Jämsän seurakunnassa ryhdytään toteuttamaan.

Ympäristökasvatus koskee kaikkea Jämsän seurakunnassa tehtävää toimintaa. Jokainen työala päättää, millaista ympäristökasvatusta tekee ja mitä keinoja siihen käyttää. Näin jokainen seurakunnan työntekijä on sekä ympäristöviestijä että ympäristökasvattaja.

Ympäristökasvatussuunnitelman tarkoitus on olla suuntaa antava, inspiroiva ja kannustava dokumentti työntekijöille kaikenikäisten seurakuntalaisten ympäristökasvatuksessa. Tärkeää on vahvistaa ja tukea seurakuntalaisten uskoa siihen, että pienilläkin teoilla on merkitystä ilmastonmuutosta vastaan toimittaessa. Tavoitteena on, että jokainen Jämsän seurakunnan jäsen kunnioittaisi luontoa, eläisi vastuullisesti ja kohtuullisesti, säästäen maapallomme luonnonvaroja.

Ympäristökasvatuksella on vahva teologinen pohja luomiskertomuksessa. Luotuaan kaiken valmiiksi Jumala päätti luoda vielä ihmisen ja antaa tälle hallintaoikeuden koko luomakuntaan. Meillä on siis velvollisuus vaalia, suojella ja hoitaa tätä Jumalalta lahjaksi saamaamme kokonaisuutta.

Kauniin, mutta katoavan luomakunnan keskellä seurakunnan tehtävä on pitää esillä kristillistä toivoa, jonka perustana on Jeesuksen pelastustyö. Tämä evankeliumin ydin vaikuttaa lopulta myös luomakuntaan: *Kaiken luodun on täytynyt taipua katoavaisuuden alaisuuteen, ei omasta tahdostaan, vaan hänen, joka sen on alistanut. Luomakunnalla on kuitenkin toivo, että myös se pääsee kerran pois katoavaisuuden orjuudesta, Jumalan lasten vapauteen ja kirkkauteen* (Room. 8:20–21). Pidetään yhdessä huolta Jumalan meille antamasta lahjasta - luomakunnasta. Aloitetaan läheltä.

Viestintä

Viestinnällä on iso ja näkyvä rooli ympäristökasvatuksessa. Sisäisellä viestinnällä koulutetaan ja informoidaan henkilökuntaa, luottamushenkilöitä ja vapaaehtoisia. Jokaisen on tärkeää ymmärtää ja sisäistää mitä ympäristökasvatus on ja mitä se meidän seurakunnassa ja omalla työalalla tarkoittaa. Ulkoinen viestintä kohdistuu seurakuntalaisiin. Ympäristökasvatuksesta tiedottaminen on jatkuvaa ja näkyvää.

Toimintatapoja viestinnässä:

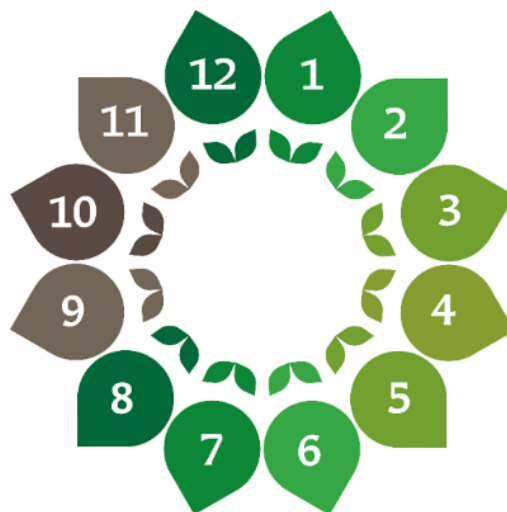
- Viestintää toteutetaan alueella ilmestyvissä paikallislehdissä, seurakunnan nettisivulla, Facebookissa ja Instagramissa.
- Ympäristökasvatusasioita käsitellään mahdollisuuksien mukaan myös seurakunnan podcastlähettyksissä.
- Ympäristödiplomi – logo näkyy seurakunnan kirkollisissa ilmoituksissa.
- Erityisnäkyvyyttä seurakunta saa ottamalla käyttöön Ympäristödiplomia esittäviä julisteita, joita pidetään esillä kaikissa seurakunnan tiloissa.
- Toiminnassa käyville seurakuntalaisille annetaan mahdollisuus ottaa mukaan lyhyt ja napakka esite, jossa kerrotaan mitä Ympäristödiplomi seurakunnassamme tarkoittaa.
- Työntekijät perehdytetään ympäristöviestijöiksi ja – kasvattajiksi, sivuuttamatta kuitenkaan seurakunnan päätehtävää eli kristillisen kasvatuksen ja Jumalan Sanan julistamisen tehtävää.

Ohjeet ja opasteet

Myös ohjeet ja opasteet ovat ympäristökasvatusta. Jotta työntekijät ja seurakuntalaiset saadaan toimimaan Ympäristödiplomin edellyttämällä tavalla, laaditaan selkeitä, ytimekkäitä ja visuaalisia ohjeita ja opasteita, joita käytetään mm. keittiöiden, leirikeskuksen ja hautausmaiden jätehuollossa. Visuaalisuus vahvistaa ohjeiden ymmärrettävyyttä ja antaa myönteisen ja kannustavan kuvan ympäristökasvatuksesta.

Vuosikello

Seurakuntamme osallistuu alla olevan vuosikellon mukaisesti ilmasto- ja ympäristötapahtumiin. Teemme yhteistyötä paikallisten yhdistysten ja yhteisöjen kanssa.

Vuosikellon toteutus:

Helmikuu:

- Yhteisvastuukeräyksen aloitus messussa, keräys jatkuu syksyyn saakka.

Maaliskuu:

- Ekopaasto kestää tuhkakiviikosta lankalauantaihin. Ekopaastosta tiedotetaan seurakunnan nettisivuilla, Facebookissa ja toiminnassa. Seurakuntalaisia kannustetaan viettämään ekopaastoa.
- Earth Hour – tapahtumaan osallistutaan sammuttamalla Jämsän pääkirkon valaistus tunti.

Toukokuu:

- Luomakunnan sunnuntaita vietetään touko-lokakuun aikana jumalanpalveluksen yhteydessä.
- Kylvön siunaaminen yhteistyössä paikallisten maanviljelijöiden kanssa.
- Suvivirren sunnuntai vietetään touko-kesäkuun vaihteessa yhteislaulutilaisuutena Jämsän torilla.

Elokuu:

- Suomen luonnonpäivä vietetään elokuun viimeisenä lauantai eri työmuotojen järjestämissä tilaisuuksissa.

Lokakuu:

- Reilun kaupan viikkoa vietetään viikolla 43. Pidämme erityisesti silloin esillä Reilun kaupan tuotteita.
- Energian säästöviikkoa vietetään lokakuun alkupuolella. Energiavastaava ilmoittaa seurakunnan osallistumisesta kampanjaan ja tiedottaa asiasta työntekijöille.

Tavoite:

Syyskuu:

- Sadonkorjuun kiitosjuhlaa vietetään jumalanpalveluksen yhteydessä yhteistyössä paikallisten tuottajien kanssa. Tavoitteeseen pyritään lähivuosina, mikäli työntekijätilanne on riittävä.

Ympäristökasvatuksen kasvunkaari

Johdanto

Ympäristökasvatus on tärkeä osa jokaisen toimialan ja työntekijän arkea. Jokaisella toimialalla on yhteisiä ja kaikkia koskettavia toimintatapoja, joihin Ympäristökasvatussuunnitelmassa sitoudutaan. Lisäksi eri toimialoilla on omia erityisiä toimintatapoja ympäristökasvatussuunnitelman toteuttamisessa.

Yhteisiä toimintatapoja:

- Veden ja sähkön käyttäminen säästeliäästi.
- Roskien lajitteleminen toimipisteissä ja lajittelun merkityksen opettaminen työalojen asiakkaille ja toimintoihin osallistuville (lapset, nuoret, perheet, aikuiset).
- Kertakäyttöastoiden käytön välttäminen ja mahdollisuuksien mukaan niistä kokonaan luopuminen (kirkkokahvit yms.).
- Reilun kaupan ja / tai luomutuotteiden pääsääntöinen käyttäminen eri toiminnoissa.
- Hävikkiruoan käyttäminen mahdollisuuksien mukaan diakoniatyön lisäksi muillakin työaloilla (esim. lanit, nuortenillat, kokkikerhot, kirkkokahvit, työpaikkakokoukset yms.).
- Kasvisruuan käytön lisääminen kaikilla toimialoilla (tukitiimien kahvitukset, muut tapahtumat, joissa on ruokaa tarjolla).
- Yhteiskyytien suosiminen esim. työpaikkakokouksiin ja TYKY-päiviin mahdollisuuksien mukaan.
- Kaikenlaisen kierrättämisen suosiminen, esim. kalusteet.
- Ympäristökasvatukseen asennoituminen lämmöllä ja vakavasti sekä toisia kannustaen niin, että kulutustottumuksista tulee automaattisesti ympäristöystävällistä.

Kasvatus

Kasvatuksen toimialaan kuuluu varhaiskasvatus, kouluikäiset, nuoret ja rippikoulu. Kasvatuksen toimialan yksi tärkeä oppimisympäristö on luonto. Kasvatuksen toimialalla liikutaan luonnossa niin lasten kuin nuortenkin kanssa, seurataan vuodenajan kulkua, opetellaan kunnioittamaan luontoa ja tehdään myös kädentöitä kierrätys- ja luonnonmateriaaleista. Vuosiaiheissa / opetuksissa käsitellään luontoaiheita. Huomioidaan varsinkin nuorten keskuudessa oleva ympäristöahdistus. Tuodaan esille luomakunnan hoitamisen tärkeys ja kristillinen toivo uudesta luomakunnasta.

Halutaan, että jokainen lapsi ja nuori saisi myönteisiä luontokokemuksia ja oppisi nauttimaan luonnossa liikkumisesta. Tämän kautta lapsi ja nuori oppii myös arvostamaan puhdasta luontoa.

Toimialakohtaisia toimintatapoja kasvatukseen toimialalla:

- Lapsia/nuoria opetetaan keräämään luonnosta roskia siellä liikuttaessa.
- Kerhotoiminnassa perheitä opastetaan siirtymään eväsvalinnoissa esim. pillimehuista muovipulloihin.
- Lapsia/nuoria opetetaan kunnioittamaan kaikkea elämää, myös luonnon kasveja ja eläimiä.
- Lapsille/nuorille opetetaan jokamiehen oikeuksia.
- Askarteluissa ja muissa kädentöissä käytetään materiaaleja säästellen ja hyödynnetään luonnon materiaaleja.
- Leiritoiminnassa pidetään yllä ympäristöteemaa ja hyödynnämme paljon erilaisia ulkoalueita mm. luontokirkkoa.

Palvelu

Palvelun toimialaan kuuluu diakoniatyö, aikuistyö, lähetystyö ja perheneuvonta. Palvelun toimiala tekee korjaavaa ja ennaltaehkäisevää työtä niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Yhteisvastuukeräyksen kohteet ulkomailla ja kotimaassa auttavat parantamaan vähävaraisten ja heikommassa asemassa olevien ihmisten elinolosuhteita mm. luonnonkatastrofien jäljiltä. Lähettisopimusten myötä saadaan tukea kohdennettua tietyille alueille ja tarkemmin määriteltyihin tehtäviin.

Diakoniatyössä toteutetaan mm. vaatteiden, kenkien, petivaatteiden, lelujen ja kirjojen kierrätystä ja hyödynnetään hävikkiruokia vähävaraisten ruokajakeluissa. Myös ruokien pakkausmateriaalina toimivat muovirasiat kierrätetään useamman kerran. Ruokajakelussa hyödynnetään kaupoista saatavaa lahjoitusruokaa sekä leirikeskuksesta ja seurakunnan keittiöltä saatavaa ylijäämäruokaa.

Asiakkaille annetaan myös talousneuvontaa, asiakkaita kannustetaan valmistamaan itse ruokaa ja tekemään järkeviä ostopäätöksiä.

Toimialakohtaisia toimintatapoja palvelun toimialalla:

- Jaetaan Jämsän, Jämsänkosken ja Länkipohjan S-ryhmän kaupoista saatavaa lahjoitusruokaa.
- Jaetaan leirikeskuksesta ja seurakunnan keittiöiltä saatavaa ylijäämäruokaa.
- Annetaan talousneuvontaa.
- Ohjataan asiakkaita tekemään elämässään edullisia ratkaisuja.
- Kannustetaan asiakkaita ruuan valmistamiseen kotona.
- Kierrätetään jaettavien ruokien muovipakkaukset useampaan kertaan.
- Otetaan vastaan kierrätykseen sopivia vaatteita, kenkiä, leluja kirjoja jne.
- Osallistutaan vuosittain Yhteisvastuukeräykseen.
- Järjestetään tilaisuuksia, joissa kerrotaan mitä lahjoitusvaroilla on kohdemaissa saatu aikaan.
- Rohkaistaan vanhempaa väestöä kertomaan nuoremmille, miten ennen elettiin, kun rahaa eikä tavaraa ollut, esim. aikuisten vaatteista tehtiin lapsille sopivia vaatteita, rikki-näisiä korjattiin ja parsittiin yms.
- Jatketaan naisten armollisia iltakävelyitä, joissa keskustelun aiheet sivuavat ympäristöä.

- Pidetään kerhoissa ja leireillä yllä ympäristökasvatuksen teemoja.
- Järjestetään edelleen kerhoissa ja leireillä luontopolkuja sekä luontoaiheisia ja kestävään kehitykseen liittyviä visailuja ja tietokilpailuja.
- Käytetään askarteluissa ja muissa kädentöissä materiaaleja säästellen ja hyödynnetään myös luonnon materiaaleja.

Sana

Sanan toimialaan kuuluu jumalanpalveluselämä, kirkolliset toimitukset, seurakuntatyö, tiedotus ja viestintä, musiikki ja sairaalasielunhoito.

Ympäristökasvatuksen eri sisältöjä pidetään esillä jumalanpalveluselämässä erityisesti luomakunnan sunnuntaina (touko-lokakuu) mutta aiheeseen sopien myös muina pyhinä. Keväällä järjestetään kylvöjen siunaaminen ja syksyllä jumalanpalveluksessa kiitetään sadon valmistumisesta.

Toimialan toimintatapoja sanan toimialalla:

- Luomakunnan sunnuntaita vietetään touko-lokakuun aikana jumalanpalveluksen yhteydessä.
- Kylvö siunataan yhteistyössä paikallisten maanviljelijöiden kanssa.
- Suvivirren sunnuntaita vietetään touko-kesäkuun vaihteessa yhteislaulutilaisuutena Jämsän torilla.
- Kesällä järjestetään saarikirkko-iltoja Särkisaaressa. Osa kerroista voidaan pitää Särkisaaren luontokirkossa.

Luontopolut ja hiljaisuudelle rauhoitetut paikat

Seurakunnan leirikeskuksessa Särkisaaressa hyödynnetään alueen upeaa luontoa rauhoittumiseen ja hiljentymiseen sekä jumalanpalveluksiin. Ympäristöä käytetään kaikenikäisten leireillä, leiripäivissä ja hiljaisuuden retriiteissä osallistujien iän, kunnon ja liikuntakyvyn mukaan.

Toimintatapoja Särkisaaren leirikeskuksessa:

- Pidetään esillä hiljaisuuden polkua, joka mutkittelee alueen metsässä. Polun varrella on rasteja, joiden kohdalla voi pysähtyä, mietiskellä ja vaikkapa rukoilla.
- Muistutetaan metsäkirkosta, jossa on alttarirakennelma, penkkejä sekä kattona taivas ja huojuvat männyn latvat. Metsäkirkko toimii rukous- ja mietiskelypaikka kaikenikäisille.
- Muistutetaan leirikeskuksen pihapiirissä sijaitsevasta saarikirkosta, mikä toimii hiljentymisen, levähtämisen ja rukoushetkien paikkana. Alttaritauluna on ikkunasta avautuva mänty-metsä.

Toimintatapoja muissa seurakunnan paikoissa:

- Muistutetaan Jämsän pääkirkon ja seurakuntakeskuksen välisessä maastossa olevasta luontopolusta.
- Jatkossa tavoitteena on rakentaa helppokulkuiseen maastoon yksinkertaisia hiljentymispaikkoja eri puolille Jämsän seurakuntaa.

Liikkuva seurakunta

Liikkuvan seurakunnan toimintaan on liitetty ympäristönäkökulma. Kokouksia pidetään mahdollisuuksien mukaan ulkotiloissa tai luonnon helmassa (kävelykokoukset). Henkilöstön työkykyä pidetään yllä kaksi kertaa vuodessa liikkumalla ulkona tai luonnossa sekä kannustetaan omaehtoiseen luonnossa liikkumiseen.

Toimintatapoja liikkuvassa seurakunnassa:

- Naisten armolliset iltakävelyt
- Keskustelu-/ kokouskävelyt
- Tyky-päivät
- Virastotyöntekijöiden ”happihyppelyt” ja jumpat

Vinkkejä ja linkkejä ympäristökasvatukseen

- Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry: www.mappa.fi
- Kokonaisvaltaisen ilmastokasvatuksen polkupyörämalli: www.feesuomi.fi
- Opas ympäristöahdistuksen käsittelyyn: www.ymparistoahdistus.fi
- Kirkon ulkomaanavun sivusto: www.changemaker.fi
- Suomen luonnonsuojeluliiton sivusto: www.sll.fi
- Maailman Luonnon Säätiö: www.wwf.fi
- Reilu kauppa ry: www.reilukauppa.fi